

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่มีความศรัทธาและนับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานและแก่นสารของขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยที่คนไทยยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางวิถีชีวิตที่กลมกลืนเมื่อคนไทยตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มเป็นชุมชนหมู่บ้านขึ้นที่ใดจะมีวัดปรากฏในชุมชนนั้นเพื่อแสวงหาเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจเป็นการขัดเกลาจิตใจให้มีความสงบอาศัยพระสงฆ์ให้การแนะนำสั่งสอนโดยนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นที่พึ่งทางจิตใจเพื่อค้นพบความจริงอันเป็นสัจธรรมในชีวิตของตนเองและยกระดับของจิตใจให้สูงขึ้น

หนทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นเป็นภารกิจและกระบวนการอันยาวไกลและทุรกันดาร เต็มไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม และหลุมพรางจากปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก แม้จะได้เปรียบในแง่ของฐานทรัพยากร และรากฐานภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า แต่สิ่งเหล่านี้ก็เอื้ออำนวยให้ได้เพียงสำนึกเบื้องต้นในพื้นฐาน และทิศทางที่ก้าวเดินไปเท่านั้น ยังต้องอาศัยอัจฉริยภาพ ปัญญา ความวิริยะอุตสาหะ และระเบียบวินัย ในการเรียนรู้สู่ปฏิบัติ เหนือสิ่งอื่นใดคือเอกภาพในเครือข่ายของชุมชนท้องถิ่น ในความเป็นจริงแล้วกระบวนการยืดหยุ่นต่อสภาวะพื้นที่พลวัต ลักษณะ และอิสรภาพของชุมชนท้องถิ่นไม่ได้เป็นเพียงเหตุการณ์หรืออุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะชุมชนหนึ่งชุมชนใดเท่านั้น หากเป็นปรากฏการณ์ในกระแสโลกอันกว้างใหญ่และชุมชนท้องถิ่นไทย ก็คือส่วนหนึ่งของกระแสโลกที่วุ่นวาย^๑

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ด้วยชนชาติไทยได้นับถือและสืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมของชาติส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา องค์พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขของชาติทุกๆ พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงยกย่องเชิดชูพระพุทธศาสนาตลอดมาตั้งแต่อดีตอันยาวนานจนถึงปัจจุบัน^๒ ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาสืบทอดต่อๆ มา ดังจะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสังคมไทยในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปกรรม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง เมื่อสังคมรวมกันเป็นปึกแผ่นและอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชน ในการปกครองพระพุทธานุชาโยมจะนำความผาสุกมาให้ชุมชน ด้านการศึกษา พระพุทธศาสนายังมีการให้การศึกษาแก่บุคคลทุกกลุ่มในสังคม เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพ

^๑ เสน่ห์ จามริก, “ชุมชนไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์”, ใน *ชุมชนไทยท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง*, รวบรวมโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๓) หน้า ๑๒.

^๒ พิฑูร มลิวัลย์ และไสว มาลาทอง, *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๓๓) หน้า ๑.

ของบุคคล ดังจะเห็นจากกลุ่มพระสงฆ์ซึ่งเป็นสาวกของพระพุทธองค์จะมีการเล่าเรียนหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อนำไปปฏิบัติและสอนสาวกให้สืบทอดต่อไป ด้านเศรษฐกิจพระพุทธศาสนาได้ดูแลทางเศรษฐกิจในลักษณะที่พออยู่พอกิน ไม่ให้เป็นสังคมที่เอาัดเอาเปรียบ การบริโภคแต่พอจำเป็นในการดำรงชีวิต ด้านศิลปกรรม พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางของศิลปชุมชน มีประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ที่เกี่ยวเนื่องในพระพุทธศาสนาปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบัน^๓

วัดในประเทศไทยประมาณ ๓๐,๖๗๘ วัด และพระสงฆ์สามเณรประมาณ ๓ แสนกว่ารูป^๔ ผู้อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ความศรัทธาในพระสงฆ์ที่ชาวบ้านมอบความไว้วางใจให้ ทำให้พระสงฆ์เข้าใจและรับรู้ปัญหาต่างๆ ของประชาชนได้เป็นอย่างดี ...โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ ศีลธรรมและพฤติกรรมต่างๆ ของประชาชนทั้งทางสังคม วัฒนธรรมและศาสนา วัดและพระสงฆ์เป็นผู้นำเอาพุทธธรรมมาอบรมสั่งสอนประชาชนให้มีความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติเพื่อการดำเนินชีวิตด้วยความสุขและยุติธรรม^๕

พระสงฆ์มีบทบาทเป็นอย่างมากสำหรับชุมชนแบบชนบท และหากรู้จักดำเนินการให้ดี พระสงฆ์นั้นเองจะเป็นผู้ที่สามารถนำชุมชนไปสู่ความเจริญได้โดยวิธีทางที่เหมาะสม และมีหลักเกณฑ์ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านยังอยู่ในสภาพที่ดี และความสัมพันธ์แบบนี้มีลักษณะพิเศษจำเพาะคือ พระสงฆ์เป็นผู้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังพระ โดยความเคารพนับถือและการเชื่อฟังนี้เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาไม่ได้เกิดจากความเกรงกลัวอำนาจ การกระทำจึงเป็นไปด้วยความเต็มใจและเต็มกำลัง ได้ผลสำเร็จของงานพร้อมทั้งผลทางจิตใจของผู้ทำงานด้วย^๖

พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่บริหารหมู่คณะเป็นหัวหน้าสงฆ์ในวัด ปกครองดูแลและนำเสนอสั่งสอนอบรมพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรืออาศัยอยู่ในวัด และอำนวยความสะดวกทุกอย่างเกี่ยวกับวัดรวมทั้งปริชนรอบวัด ก็คือเจ้าอาวาส^๗ ตามความแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ บัญญัติไว้ว่า วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง ในมาตรา ๓๑ วรรค ๓ บัญญัติไว้ว่า ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป และในมาตรา ๓๗(๓) บัญญัติให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นการขยายความอนุโลมตามพระพุทธดำรัสว่า “จรรณิกขเว จาริก

^๓ สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร์ปุณฺณโก), สมเด็จพระเจ้า คิต-เขียน-พุทธ-เทศน์, (กรุงเทพมหานคร : เจริญรัฐการพิมพ์, ๒๕๒๗) หน้า ๒๗.

^๔ กรมการศาสนา, ข้อมูลพื้นฐานด้านการศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

^๕ สมบูรณ์ สุขสำราญ, การพัฒนาชนบทตามแนวพุทธศาสนากรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สว, ๒๕๓๐) หน้า ๒๘.

^๖ พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), พระพุทธศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๔๒.

^๗ พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), การบริหารวัด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๓.

พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสสานิ” แปลความว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์^๘

ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นต่อชุมชนและสังคมนอกจากนั้นพระสงฆ์ยังเป็นผู้นำเอาหลักพุทธธรรมคำสั่งสอนมาอบรมประชาชนเพื่อไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข^๙ และพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่เกิดมาก็นับถือพระพุทธศาสนาโดยกำเนิดให้ท่านแบ่งปันรู้จักพระสงฆ์ในฐานะเป็นบุคคลที่ต้องเคารพเชื่อฟังในชุมชนมีวัดเป็นศูนย์กลางมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและสติปัญญาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน^{๑๐} ในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชุมชนส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและมีการพัฒนาต่อตนเองและผู้อื่นให้มีความเป็นสัปปะกัมม^{๑๑} จึงทำให้มีความสุขทั้งกายและจิตใจสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชนได้อย่างสงบมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจมีความเอื้ออารีต่อกันและกันให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสมอหากประชาชนสามารถนำหลักธรรมคำสั่งสอนความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพียบพร้อมในการคบคนดีเป็นมิตรตลอดจนกระทั่งทำตนเป็นคนดีเพื่อเป็นมิตรแก่คนอื่นและมีความสุขชีวิตความเป็นอยู่เหมาะสม^{๑๒} ก็จะสามารถนำพาชุมชนและสังคมไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนได้ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของสังคมได้มีการขยายตัวมากขึ้นบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างจากที่พระสงฆ์จะเป็นผู้นำในด้านการให้ความรู้การปฏิบัติและการเป็นผู้ระดมทุนทรัพย์ที่ใช้ในกิจการต่างๆเพื่อการพัฒนาโดยตรงจากประชาชนเปลี่ยนเป็นมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางราชการและทางเอกชนเข้าร่วมดำเนินการด้วยเช่นโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าหน้าที่ จากพัฒนาชุมชนระดับตำบลอำเภอและจังหวัดหรือหน่วยงานราชการอื่นๆต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจึงนับว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้มีหลายภาคส่วนให้ความสนใจและให้ความสำคัญก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ชนบทมากขึ้น

^๘ วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๒/๒๗.

^๙ พินิจ ลาภธนานนท์, **บทบาทพระสงฆ์ในการในการพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , ๒๕๓๒) หน้า ๑๔ – ๑๗

^{๑๐} คูรายละเอียดยในพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔ – ๑๗

^{๑๑} ที. ปา..(ไทย) ๑๑/๓๐๔/๑๒.สัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมแห่งศีล

^{๑๒} อง. อรรถก. (ไทย) ๒๓ / ๕๔ / ๓๔๒. สมชีวิตา หมายถึง ความเป็นอยู่เหมาะสมกับที่เป็น

นอกจากนี้แล้ว กฎมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ.๒๕๔๑)^{๑๓} ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ข้อ (๕) กำหนด “การ” คือ กิจกรรมที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนาหรือเกี่ยวกับคณะสงฆ์ มี ๖ ฝ่ายคือ (๑) การเพื่อความเรียบร้อยดีงามหรือการปกครองคณะสงฆ์ (๒) การศาสนศึกษา (๓) การศึกษาสงเคราะห์ (๔) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา (๕) การสาธารณูปการ และ(๖) การสาธารณสงเคราะห์ โดยการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้านนี้ เมื่อพิจารณาหลักในรายละเอียดจะเห็นได้ว่าเป็นการขยายความอนุโลมตามพระพุทธดำรัสดังกล่าวข้างต้น ให้เหมาะสมกับกาลสมัยในปัจจุบัน และมีรายละเอียดครอบคลุมถึงการพัฒนาชุมชนอย่างกว้างๆ ทั้งในด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ การพัฒนาอาชีพของชุมชนรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอีกด้วย

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับบทบาทต่อชุมชนนั้น บทบาทของพระสงฆ์มีทั้งเป็นทางการ ซึ่งหมายความว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและอีกบทบาทหนึ่งเป็นบทบาทที่พระสงฆ์มีต่อชุมชนและดำเนินการไปอย่างอิสระตามแนวคิดและกลยุทธ์ของตนเอง มีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาตามวิถีทางสังคมและทรัพยากร สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในท้องถิ่น^{๑๔} แต่ในสังคมไทยปัจจุบัน เนื่องจากมีสถาบันอื่นๆ เข้ามาทำหน้าที่แทนบทบาทต่างๆ ทำให้วัดและพระสงฆ์มีส่วนช่วยชุมชนน้อยลง เช่น มีโรงเรียนทำหน้าที่สอนกุลบุตรกุลธิดาแทนวัด มีโรงพยาบาลรักษาคนป่วยแทนวัด มีโรงมหรสพให้ความบันเทิงซึ่งไม่จำกัดฤดูแทนวัด และมีเครื่องจักรผ่อนแรงจนเป็นเหตุให้การพึ่งพาอาศัยแรงงานเพื่อนบ้านหมดความจำเป็น สิ่งเหล่านี้เริ่มทำให้คนหางวัดมากขึ้น^{๑๕}

ปัญหามีเพียงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับสถาบันสงฆ์ได้ลดน้อยลงและกำลังจะสูญหายไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะในชุมชนเมืองหลวงนั้นกล่าวได้ว่า ได้สูญหายไปเกือบหมดสิ้น ส่วนในชนบทบางแห่งยังพอรักษาให้อยู่ในสภาพที่น่าพอใจได้บ้าง แต่ถ้าไม่มีการเคลื่อนไหวเลยในการปรับปรุงบทบาทของพระสงฆ์ในชนบท สิ่งเหล่านี้ก็จะเสื่อมลงได้เพราะชุมชนแบบชนบทก็กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามชุมชนแบบเมืองหลวงด้วยเช่นกัน^{๑๖}

สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่ง ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าคนไทยในสมัยก่อนส่วนมากจะนำลูกหลานไปฝากไว้กับวัด เพื่อให้มีโอกาสได้เล่าเรียนหนังสือ ให้มีความรู้ อ่านออก เขียนได้ เมื่ออายุครบบวชก็จะได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ศึกษาเล่าเรียนวิชาการขั้นสูงต่อไป ส่วนสตรีและคนชราจะได้รับความรู้จากการไปสดับฟังพระธรรมเทศนาที่วัด ดังนั้นคนไทยส่วนใหญ่ในสมัยก่อนๆจึงดำเนินชีวิตโดยยึดหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแกนนำแทบทั้งสิ้นการดำเนินชีวิตทำนองนั้นคนไทยรุ่นหลังมักจะเรียกขานอย่างชื่นชมว่าวิถีไทยนั้นคือพ่อแม่ปู่ย่าตายายจะให้การฝึกอบรมแก่บุตรหลานของตนให้

^{๑๓}ฝ่ายฝึกอบรม กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๙๓.

^{๑๔}สมบุญ ฐุขสำราญ, **การพัฒนาชนบทตามแนวพุทธศาสนากรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา**, หน้า ๓๓.

^{๑๕}สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, **ของดีวัดมัชฌิมาวาส สงขลา**. (สงขลา : มงคลการพิมพ์, ๒๕๒๒) หน้า ๗๓.

^{๑๖}พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**, หน้า ๒๘-๒๙.

ครองชีวิตแบบไทยๆ โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของชีวิตสั่งสอนให้อนุชนทุกคนมีศีลสมาธิ ปัญญาทำให้ครองชีพอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข^{๑๗}

ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๗๓ ซึ่งมีข้อความระบุว่ารัฐต้องสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและในวรรคต้นของมาตรา ๘๑ มีข้อความว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมการปฏิบัติธรรมคือ สมณวิปัสสนากัมมัฏฐาน ตามหลักสติปัฏฐาน ๔ นี้ เป็นการปฏิบัติที่ทำให้บุคคลมีสติ สัมปชัญญะ มีความระลึกถึงตัวอยู่ตลอดเวลา สามารถกำหนดรู้สภาวะธรรมสิ่งต่างๆ ได้ตามสภาพความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาระจำวันได้ย่อมเข้าใจอรรถ เข้าใจธรรมแล้ว ย่อมเกิดปราโมทย์ เมื่อเกิดปราโมทย์แล้ว ย่อมเกิดปีติ เมื่อใจเกิดปีติแล้ว กายย่อมสงบ ผู้มีกายสงบแล้ว ย่อมได้เสวยสุข จิตย่อมตั้งมั่น ซึ่งเป็นเหตุให้จิตของผู้นั้นไม่ประมาท มีความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยว พากเพียรพยายามที่จะกำจัดอาสวะให้หลุดพ้นจากจิตใจของตน อาสวะที่ยังไม่สิ้นไป ย่อมถึงความสิ้นไป หรือย่อมบรรลุนิพพานอันเกษมจากโยคะชั้นเยี่ยม

จากที่กล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในชุมชนพื้นที่ อำเภอดุสิต จังหวัดอุทัยธานีว่าพระสงฆ์ในปัจจุบันมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ๓ ตำบลในเขตอำเภอดุสิต จังหวัดอุทัยธานี และศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากพระสงฆ์ในเขตอำเภอดุสิต จังหวัดอุทัยธานี โดยต้องการทราบข้อเท็จจริงถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตอำเภอดุสิต จังหวัดอุทัยธานีการปฏิบัติงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ อย่างตรงจุด อันเป็นผลดีต่อการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนาต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตอำเภอดุสิต จังหวัดอุทัยธานี

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอดุสิต จังหวัดอุทัยธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยพระสงฆ์ในชุมชนพื้นที่อำเภอดุสิต จังหวัดอุทัยธานี

^{๑๗} วรวิทย์ วสันตสารกร, การปรับตนตามวิถีพุทธ, กรุงเทพมหานคร : วารสารสารานุกรมศึกษาศาสตร์, ๒๕๔๗, หน้า ๔๓.

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีนั้นเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีว่ามีความแตกต่างอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยพระสงฆ์ในชุมชนอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดขอบเขตวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในภาคสนามที่มุ่งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีจำนวน ๓ ด้านคือ

๑) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเช่นการลดเลิกอบายมุขการดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาทการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็นต้น

๒) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆของวัดเช่นการจัดกิจกรรมด้านพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สะอาดเรียบร้อยการอบรมส่งเสริมการเรียนรู้การอบรมส่งเสริมสุขภาพการอบรมส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นเป็นต้น

๓) ด้านการสนับสนุนส่งเสริมประสานงานจากภาคส่วนต่างๆเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนเช่นการส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการประสานขอสนับสนุนงบประมาณบุคลากรวิทยากรวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยได้แก่ประชาชนใน ๓ ตำบลในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีจำนวน ๒,๑๑๘ คน โดยวิธีการเปิดตารางสุ่มตัวอย่างตารางสูตรยามาเน่ ปรากฏได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๓๖ คนและกลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกได้แก่พระสงฆ์ ประธานชุมชนและตัวแทนชุมชนรวมทั้งหมดจำนวน๑๔ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดพื้นที่ในการศึกษาไว้เฉพาะเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือน ตุลาคม ๒๕๕๗ – ตุลาคม ๒๕๕๘ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน อาจจะมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ที่แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในหมู่บ้าน ภายใน ๓ ตำบลในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

บทบาทพระสงฆ์ หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนพื้นที่ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานีจำนวน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๒) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาและใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆของวัด และ ๓) ด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้แก่ชุมชน

การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนตามหลักพุทธธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆของวัดและชุมชนโดยที่พระสงฆ์มีบทบาทในการนำพาพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนให้มีความสุขทั้งกายและใจมีงานทำมีรายได้พออยู่พอกินอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในชุมชนที่สะอาดปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ประชาชน หมายถึง ประชาชนใน ๓ ตำบล ในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

ชุมชน หมายถึง หมู่บ้านในเขตพื้นที่ ๓ ตำบล ในเขตอำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับนำมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยพระสงฆ์ในชุมชนเขตพื้นที่อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี